

Област Благоевград

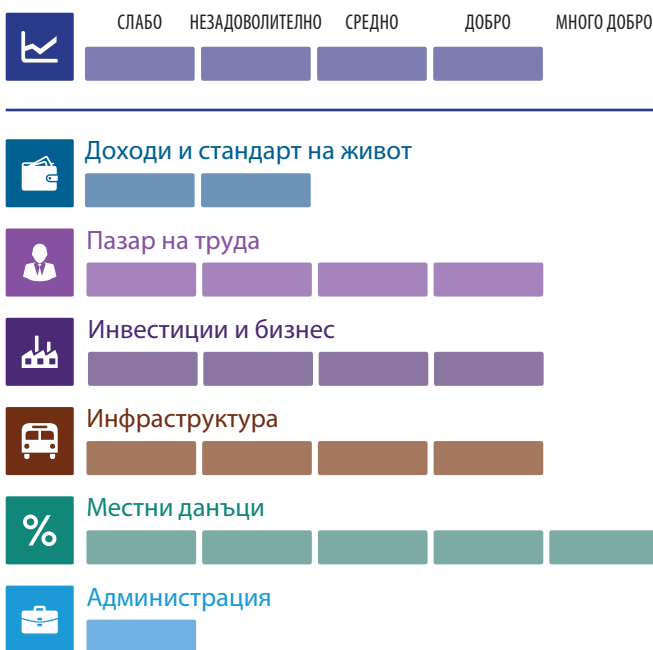
▶ Население (2021)	292 227
▶ Територия (кв.км)	6449
▶ Брой на населените места	274
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,8

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Благоевград продължава да нараства сравнително бързо. Същевременно ръстът на заплатите и този на пенсиите са близки до средните за страната. През 2022 г. заетостта намалява, а безработицата се повишава. Благоевград е сред областите с най-добро качество на пътищата. Обратно на общите тенденции, област Благоевград е сравнително добре икономически развита, а нивото на местните данъци остава ниско и през 2023 година. През 2022 г. дялът на собствените приходи на общините от областта продължава да е изключително нисък.

Благоевград е сред областите със сравнително добри резултати в сферата на демографските показатели. Дялът на децата в детските градини е висок. Успехът на учениците от област Благоевград е под средните стойности за страната през 2023 година. Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Престъпленията в областта са малко, а разкриваемостта им – сравнително висока, но правораздаването остава бавно. Дялът на горската територия е голям. Културният живот в област Благоевград традиционно не е сред най-интензивните в страната, но туризмът е добре развит.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Благоевград през 2021 г. продължава да нараства сравнително бързо и достига 12,6 хил. лева. Същевременно ръстът на заплатите и този на пенсиите са близки до средните за страната. Брутната годишна работна заплата на нетите по трудово и служебно правоотношение в областта е 12,2 хил. лв. (при 18,7 хил. лв. в страната), а средната пенсия е 490 лв. (при 537 лв. в страната).

Относителният дял на населението, живеещо под националната линия на бедност, нараства, достигайки 22,9% и се изравнява със средния за страната през 2022 година. Коефициентът на Джини, измерващ степента на подоходното неравенство в областта, продължава да намалява за трета поредна година и през 2022 г. е 32,1% (при 38,4% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

Делът на трудоспособното население в област Благоевград продължава да намалява, достигайки 59,8% (при 58,5% в страната) през 2022 година. Икономическата активност на населението бележи спад за трета поредна година, но остава, макар и вече с малка разлика, над средната за страната – 74,0% в областта при 73,6% в страната през 2022 година. Това намаление е съпроводено едновременно със спад на заетостта и с ръст на безработицата. Коефициентът на заетост нараства до 69,9%, но вече е по-нисък от средния за страната (70,4%), а този на безработицата достига 9,4% (при 5,2% в страната).

Образователната структура на работната сила продължава да е сравнително неблагоприятна. През 2022 г. делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование е 20,4% (при 29,8% в страната), а на това с основно и по-ниско образование – 18,4% (при 16,0% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години през 2022 г. намалява и остава по-нисък от средния – 63,2% в областта при 65,7% в страната. Това означава, че на всеки 100 души в областта, които ще излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 63 младежи, на които предстои да се влеят в работната сила.

Инвестиции и бизнес ■■■■■

Броят на нефинансовите предприятия спрямо населението в областта през 2021 г. се запазва висок – 70 компании на хиляда души от населението при 60 на хиляда души в страната. Относителният обем на инвестициите и произведената продукция остава под средния за страната. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват до 1,8 хил. лв. на човек, а преките чуждестранни инвестиции се свиват леко до 1,7 хил. евро. Произведената продукция дос-

тига 19,2 хил. лв. на човек и е около медианната стойност за страната. Разходите за научноизследователска и развойна дейност намаляват и остават сравнително ниски.

Усвояването на европейски средства продължава да нараства и изпреварва средната стойност за страната спрямо населението. Към 30 юни 2023 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативни програми в област Благоевград достига 4,1 хил. лв. на човек от населението и е третата най-висока в страната (след област Габрово и столицата). В рамките на областта най-висок е размерът на изплатените средства в община Банско.

Инфраструктура ■■■■■

Разположението на областта в периферията на страната и сравнително обширните планински територии обясняват ниската гъстота на пътната и на железопътната мрежа, както и сравнително малкия дял на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа. Въпреки това Благоевград е сред областите с най-добро качество на пътищата. Единствено област Сливен изпреварва Благоевград по висок дял на пътната настилка в добро състояние. През 2022 г. той е 64% при 41% в страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет остава под средния за страната и през 2022 година.

Местни данъци ■■■■■

Обратно на общите тенденции, област Благоевград се отличава със сравнително добре развита икономика, а нивото на местните данъци е ниско и през 2023 година. В рамките на областта община Благоевград е с най-високите местни данъци. Община Сатовча пък поддържа едни от най-ниските данъци не само в областта, но и в страната.

Администрация ■

Делът на собствените приходи от общите приходи на общините в област Благоевград продължава да намалява и през 2022 г. и остава изключително нисък – 19,4% средно за областта (при 29,0% в страната). По същия начин и покритието на общинските разходи с местни приходи остава ниско – 59,9% (при 84,2% в страната).

През 2023 г. както развитието на електронното правителство, така и предлагането на административни услуги на „едно гише“ в общините в Благоевград поставят областта на по-ниско от средното ниво.

Оценката за прозрачност в работата на органите на местното самоуправление в общините от областта също е по-ниска от средната за страната – 61,2% в областта при 70,3% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Благоевград е сред областите със сравнително добри резултати в сферата на демографските показатели, въпреки че отново са в сила общите тенденции към бързо застаряване на населението.

През 2022 г. коефициентът на естествен прираст е $-7,5\%$ (при $-9,7\%$ в страната). Областта продължава да привлича население и коефициентът на механичен прираст е положителен, макар и само $0,3\%$.

Застаряването на населението остава по-ниско от средното за страната и през 2022 година. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $148,1\%$ (при $165,9\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $33,8\%$ (при $37,7\%$ в страната).

Сравнително малка част от населението живее в градовете ($59,8\%$ при $73,6\%$ в страната), но гъстотата му в урбанизираните територии е относително висока (2166 души на кв. км при 1404 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■■

Делът на децата в детските градини в областта продължава да е сред най-високите в страната (на второ място след този в област Смолян) и през 2022 г. той е $92,6\%$ (при $87,3\%$ средно за страната).

Благоевград е и сред областите с най-висок коефициент на записване на населението в V–VII клас – $94,5\%$ (при $90,7\%$ в страната) през 2022 година. Делът на второгодниците остава значително по-нисък от средния за страната. Съответствието между професионалното образование и профила на икономиката е сравнително слабо.

Успехът на учениците от област Благоевград е близък, но под средните стойности за страната и през 2023 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е $33,3$ т. (при $35,3$ т. в страната). Средният успех на матурите по български език и литература е „Добър“ $3,84$ (при „Добър“ $3,93$ в страната). Делът на слабите оценки е $16,6\%$ (при $17,9\%$ в страната).

Относителният брой на студентите в областта намалява, достигайки $28,5$ на хиляда души от населението (при $33,2$ на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

През 2022 г. делът на здравноосигурените лица в областта е $93,0\%$ (при $93,5\%$ в страната). Здравеопазването в областта продължава да страда от недостиг на лекари (както общо-практикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. Броят на леглата в многопрофилните болници в областта е $3,8$ на хиляда души от населението при $5,9$ на хиляда души в страната.

Броят на преминалите за лечение болни остава сравнително нисък, но предвид недостига на лекари и легла в местните многопрофилни болници жителите на областта вероятно

търсят здравни грижи в други области. Коефициентът на детска смъртност остава сред най-ниските в страната – $2,9\%$ (при $4,8\%$ в страната) през 2022 година. Средната продължителност на живота намалява, но е сравнително висока – $74,0$ години (при $71,9$ години в страната).

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта продължава да е сравнително ниска и през 2022 г. – под 9 дела месечно на съдия (при над 10 дела на съдия в страната). Въпреки това бързината на правораздаване е недостатъчна. Делът на висящите дела е 14% (при 12% в страната). Престъпленията в областта са малко на брой, а разкриваемостта им – сравнително висока и през 2022 година. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са $8,9$ на хиляда души (при $11,6$ на хиляда души в страната). Разкритите престъпления са 57% (при 49% в страната).

Околна среда ■■■■■

Образуваните битови отпадъци в областта продължават да са сравнително малко – 360 кг на човек годишно (при 445 кг на човек в страната) през 2021 година. Делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, нараства значително, но остава нисък – 41% (при 74% в страната).

Сравнително голям дял от населението живее в селища с обществена канализация ($83,7\%$ при $74,8\%$ в страната), но относително малка част от нея е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води ($37,4\%$ при $66,8\%$ в страната) през 2021 година.

Към 30 юни 2023 г. относителният обем на инсталираните ВЕИ мощности в област Благоевград е над средния за страната. Делът на горската територия е висок ($51,5\%$ при $33,4\%$ в страната), а на нарушената – нисък ($0,11\%$ при $0,43\%$ в страната) през 2022 година.

Култура и туризъм ■■■■■

Културният живот в област Благоевград традиционно не е сред най-интензивните в страната и това се вижда и в данните за 2022 година. Броят на посещенията в кината се повишава до 333 на хиляда души от населението (при 590 посещения на хиляда души в страната), в музеите – до 454 на хиляда души (при 619 на хиляда души в страната), а в библиотеките – до 619 на хиляда души (при 584 на хиляда души в страната). Делът на наетите в сектора на културата, спорта и развлеченията е двойно по-нисък от средния в страната.

Същевременно областта се представя сравнително добре по показателите, свързани с туризма. Броят на леглата в местата за настаняване нараства до $70,7$ на хиляда души от населението (при $54,9$ на хиляда души в страната), а реализираните нощувки – до 4799 на хиляда души (при 3739 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Благоевград

Индикатори на икономическото развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 381	12 629	n.a.	20 212
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 881	12 226	n.a.	18 733
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	25,1	19,1	22,9	22,9
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	61,1	61,0	59,8	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	71,5	69,1	69,9	70,4
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	11,4	9,1	9,4	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	17,9	18,8	18,4	16,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,1	21,0	20,4	29,8
Произведена продукция (лв./човек)	17 251	19 181	n.a.	31 242
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1509	1795	n.a.	3097
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1715	1693	n.a.	4098
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	75,8	80,6	84,8	87,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	64,1	65,6	63,9	41,1
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	67,4	61,3	59,9	84,2
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	69,0	61,3	61,2	70,3

Индикатори на социалното развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	-7,5	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	0,3	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,19	3,91	3,84	3,93
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	37,1	35,0	33,3	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	92,4	92,9	94,5	90,7
Средна продължителност на живота (години)***	75,5	74,3	74,0	71,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,6	90,2	93,0	93,5
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1755	1775	1742	1678
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	7,3	7,3	8,9	11,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	15,2	15,1	14,0	11,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	83,3	83,7	n.a.	74,8
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	324	360	n.a.	445
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	6,7	41,2	n.a.	74,0
Посещения в кината на хиляда души от населението	114	258	333	590
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	2955	3047	4799	3739

* Данните за 2022 г. са включени в изследването от 2023 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2022/23 година, а матурите са проведени през 2023 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.